

FRI-2G.309-1-MCDA-02

THE METHODOLOGY OF HEALTHCARE TRAINING – TECHNOLOGY FOR TRAINING FUTURE HEALTHCARE SPECIALISTS ²

Prof. Elena Zheleva PhD

Medical University "Prof. Dr. Paraskev Stoyanov" - Varna
Branch Sliven - Department of Health care
GSM: +359 885 036 840
E-mail: ejeleva@abv.bg

Assoc. Prof. Kristina Zaharieva, PhD

Faculty of Public Health and Health Care,
Department of Medical and Clinical Diagnostic Activities
University of Ruse "Angel Kanchev"
Tel.: 0885 193 003
E-mail: kzaharieva@uni-ruse.bg

Assoc. Prof. Teodora Nedeva, MD, PhD

Faculty of Public Health and Health Care,
Department of Medical and Clinical Diagnostic Activities
University of Ruse "Angel Kanchev"
Phone: +359 887 468 695
E-mail: tsherbanova@uni-ruse.bg

Abstract: *The methodology of education in health care is a technology in the process of formation of future health professionals. It includes the purposeful, systematic and specially organized interaction between the subjects of education and upbringing, between society and the individual, between the individual and social communities.*

The harmoniously formed personality of the specialist, trained with the help of the methodology, represents a unity of ideological, intellectual, moral, aesthetic and emotional life. The characteristic features of the harmoniously formed professional personality of the future specialists acquired through the technology - health care training methodology are: balanced ratio and optimal proportions, proportionality between the parts of the overall human personality, unity between physical, mental and social development, between general and professional abilities, between multifaceted training and close professional development; proper internal organization, orderliness, structuredness of the overall system, which is characterized by stability, strength, strength and relative completeness; internal dynamism in which harmonic and disharmonic intervals alternate; completeness, monolithicity, unique uniqueness and distinctiveness; socio-psychological adaptation and integration of an open and self-managing system in the process of its continuous creative development, realization and self-improvement in the direction of more humanism; activity in the struggle to establish harmony in life and to overcome any obstacles and barriers on the way to its realization. The formation of the harmonious personality of future medical specialists in the conditions of the methodology of training in health care in the higher school are interpreted through: striving to satisfy human needs - healthy or sick; striving for initiative, combined with creative activity in finding a solution for the maximum benefit of the patient and society; developing awareness of humanity, duty and responsibility.

Keywords: *healthcare training methodology, technology, formation, future healthcare professionals.*

ВЪВЕДЕНИЕ

Методиката на обучение по здравни грижи е технология в процеса на формиране на бъдещите медицински специалисти. Включва целенасоченото, системно и специално

² Докладът е представен на пленарната сесия на 27 октомври 2023 с оригинално заглавие на български език: МЕТОДИКАТА НА ОБУЧЕНИЕ ПО ЗДРАВНИ ГРИЖИ – ТЕХНОЛОГИЯ ЗА ФОРМИРАНЕ НА БЪДЕЩИТЕ МЕДИЦИНСКИ СПЕЦИАЛИСТИ

организирано взаимодействие между субектите на образованието и възпитанието, между обществото и личността, между индивида и социалните общности.

Подготовката и формирането на специалистите по здравни грижи се променят в зависимост от настъпващите промени в националната здравеопазна система; в обществено – икономическото развитие; във всичко заобикалящо човека, което е в синхрон с неговото поведение.

Хармонично формираната личност на специалиста, обучаващ се с помощта на методиката, представлява единство от идеен, интелектуален, морален, естетически и емоционален живот. В по – широк смисъл тя е единство между физическо или телесно и психическо, духовно, между емоционално и рационално, естетическо и нравствено съзнание и поведение, лично и обществено (Desev L., 1996; 2001).

Характерните черти на хармонично формираната професионална личност на бъдещите специалисти, придобити чрез технологията - методика на обучение по здравни грижи са: балансирано съотношение и оптимални пропорции, съразмерност между частите на цялостната човешка личност, единство между физическо, психическо и социално развитие, между общи и професионални способности, между многостранна подготовка и тясно професионално усъвършенстване (Rangelova, E., (2010); правилна вътрешна организация, подреденост, структурираност на целокупната система, която се отличава с устойчивост, сила, здравина и относителна завършеност; вътрешна динамичност, при която се редуват хармонични и дисхармонични интервали; цялостност, монолитност, уникална неповторимост и самобитност; социално – психическа адаптация и интеграция на отворена и самоуправляваща се система в процеса на нейното непрекъснато творческо развитие, реализиране и самоусъвършенстване по посока на повече хуманизъм; активност в борбата за утвърждаване хармония в живота и за преодоляване на всякакви пречки и бариери по пътя на осъществяването ѝ (Desev L., 1996; 2001). Формирането на хармоничната личност на бъдещите медицински специалисти в условията на методиката на обучение по здравни грижи във висшето училище се интерпретират чрез: стремеж към удовлетворяване на потребностите за човека - здрав или болен; стремеж към проява на инициативност, в съчетание с творческа дейност при намиране на решение в максимална полза за пациента и обществото; развиване на съзнание за хуманност, дълг и отговорност (Desev L., 1996; 2001). Възпитателният процес във висшето училище създава педагогически условия, обезпечаващи превръщането на управляемите възпитателни въздействия в самоуправляеми, саморегулиращи съзнанието и поведението на бъдещите медицински специалисти, съобразено с професионалния му идеал. По своята същност това е процес на интериоризация на нравствените ценности на дадено общество от отделната личност, процес, при който студентът, чрез методиката овладява ценностите, превръща ги в собствено виждане и позиция и прилага при обгрижването на пациентите. Той съдейства за приобщаването им към съществуващите морални норми, принципи и ценности (Rangelova, E., (2009). Условие за успешно вписване на бъдещите специалисти в европейската рамка на медицинския специалист е актуализирането на: методиката на обучение по здравни грижи; специфичните измерения на педагогическата среда във висшето училище; системите за контрол и управление на качеството в обучението им; и реализирането им в реалната професионална среда (Vodenicharov Ts., 2008).

Б. Торнъова доказва значимостта на компетентността на преподавателя във връзка с изменението на образователната парадигма в педагогическите технологии (Торнъова В., 2015). А значимостта на прилагането на интерактивни технологии в обучението се визира от В. Шивачева. Теоретичният ѝ модел, откроява педагогическото взаимодействие и съвместната дейност (Shivacheva V., 2009).

ИЗЛОЖЕНИЕ

Цел

Целта на научното съобщение е да се разкрият и очертаят условията и факторите на технологията – методика на обучение по здравни грижи за формиране на бъдещите медицински специалисти.

Материали и методи

Предмет на изследването са условията и факторите на технологията, които повишават качеството на подготовка на бъдещите специалисти, използвайки методиката на обучение по здравни грижи.

Обект на изследването е процесът на обучение чрез методиката по здравни грижи на студентите във висшето училище.

В процеса на изследването се използваха: анкетен метод, целенасочено включено наблюдение и педагогически експеримент.

Резултати и обсъждане

Установява се тенденцията, както в Европа, така и в света към непрекъснато нарастване на потребностите от качествени здравни грижи. Налице е непрекъснат процес на нарастване потребностите от медицински грижи за пациентите.

Проведеното изследване доказва, че факторите, които допринасят за тава са демографските промени, свързани с рязкото нарастване на броя на възрастните хора. Установеното увеличаване на хроничната заболяемост и процента на болестите, свързани с качеството и стила на живот мотивират преподавателите и студентите да използват методиката на обучение по здравни грижи.

Всички участници в педагогическия експеримент защитават тезата, че неприемливо високите нива на смъртност сред активното население и детската и майчината смъртност ще се намалят, ако в подготовката на медицинските специалисти се използва методиката на обучение по здравни грижи. Тъй като с нея се стимулира постоянният напредък и усъвършенстване на медицинските технологии, съвременните достижения на медицинската наука и практика.

Целенасоченото наблюдение, проведено в изследваните висши училища показва, че с помощта на методиката на обучение по здравни грижи бъдещите специалисти са способни да мислят глобално, но съобразно конкретните условия. Имат готовност да управляват собственото си развитие. Както и да поемат отговорност за собствената си професионална дейност. Те живеят и работят заедно с другите хора от обществото ни.

Учебният процес във висшето училище чрез технологията - методика на обучение по здравни грижи решава ясно поставената цел да подготвя медицински специалисти с професионална квалификация и с утвърдените в медицинската професия и обществото добродетели.

Анализът от получените резултати показва, че специалистите по здравни грижи са най-голямата група, заета в здравния сектор. Те са основен ресурс за осъществяване на реформите в здравеопазването. Всичко това поставя нови предизвикателства пред тях. Очертава се необходимостта от подготовката и формирането на нов тип медицински специалисти, с качествено ново мислене и компетенции. Европейската стратегия за обучението им определя и потвърждава фундаменталните принципи на базовото им обучение, така че то да постави основата за достигане нивото на професионализъм, необходимо за практикуване на професията в днешно време. Основните насоки в обучението на медицинските специалистите във висшето училище, са представени в методиката на обучение по здравни грижи. Чрез нея разработените учебни програми са ориентирани към придобиване на практически умения. Образованието и обучението във висшето училище са ориентирани към компетентност. Съдържанието на учебните програми са ориентирани към целите на стратегията на Световната здравна организация „Здраве за всички”. Заложените стратегии за обучение, преподаване и оценка съответстват на принципите за обучение на възрастните, контрола на качеството и оценка на обучението. Критериите за подготовка на обучителни програми за наставници в клиничната база са представени в методиката. Актуални са критериите за мониторинг на качеството и акредитацията на висшето училище. Основното заложено в методиката по здравни грижи е изработване и внедряване на единни и глобални стандарти, задължителни за всички висши училища, обучаващи специалисти по здравни грижи.

Доказа се, че здравните реформи трябва да се предприемат само чрез въвеждане на нови модели за осигуряване на здравни грижи. Специалистите по здравни грижи, като най – голямата група професионалисти от това направление, работещи в различните лечебни заведения са ключов ресурс за осъществяване на наложените се реформи в здравеопазването. Новите предизвикателства в здравните грижи за човека включват: промотивни и превантивни грижи; терапевтични грижи за болни с остри и хронични заболявания; специални грижи полагани за различните групи пациенти; обучението на пациентите и техните близки; обучение за съхранение на репродуктивното здраве, заложили в методиката на обучение по здравни грижи.

Очерта се необходимостта от добре обучени медицински специалисти, които бързо да се адаптират в новите условия, да имат знания, умения и професионални компетенции за полагането на здравни грижи, да вземат автономни решения, да могат да работят в многопрофилна и многосекторна обстановка в болниците и общностите, да могат да управляват промените.

Респондентите споделят актуалността и значимостта на проблема чрез осезаемото нарастване на двата основни фактора: повишените очаквания на обществото за реално подобряване качеството на цялостното здравно обслужване и увеличавения дял на хроничните заболявания, съчетан с демографското стареене на населението, обуславящи повишаващата ролята на здравните грижи, преподавани чрез методиката на обучение по здравни грижи.

Методиката на обучение по здравни грижи е условие и фактор за повишаване качеството на подготовка във висшето училище, тъй като представя адекватната промяна в обучението, съобразно променящите се демографски процеси, заболяемостта, хронификацията на заболяванията и отношението на човека към собственото му здраве, като най – висша негова ценност.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Процесът на формиране на бъдещия специалист чрез методиката на обучение по здравни грижи, преминава през овладяване на основните знания за моралните норми и принципи, и формиране на съответни убеждения; изграждане на нравствени чувства, ценности и мотиви за поведение; формиране на нравствени качества; формиране на потребност от ежедневна изява на нравствената позиция; формиране на активна нравствена позиция.

Значим момент е изграждането на навици и компетенции за морална изява на личността на медицинските специалисти - изява на моралните убеждения в ежедневната професионална практика.

Процесът на формиране на личността на бъдещите медицински специалисти, е свързан и със създаването на учебно-професионални ситуации, в които той да преживее, възможно и за първи път, психическо състояние, съответстващо на дадено качество на личността, необходимо му за полагането на здравни грижи, след това да се затвърди и стане негово устойчиво и професионално значимо качество, необходимо за упражняването за ежедневните медицински грижи. Основните елементи на процеса на формиране на специалистите са стимулът, мотивът, изборът на форма и начин за реализиране на мотива, реализиране на предпочитаната форма на поведение и затвърдяването ѝ в привички и накрая синтезиране на еднородни привички в свойства на личността, необходими за професионалната им реализация.

Важно място в живота им заема реализацията след завършване на обучението и достигането на професионалната им квалификация до професионализъм в областта на здравеопазването. Натрупаните знания и формираните умения, навици и компетенции, по време на обучението с методиката, са основа за развитието и формирането на личността на бъдещите медицински специалисти, за тяхното само усъвършенстване в избраната професионална област.

Процесът на формиране на бъдещите медицински специалисти носи основните характеристики на възпитателния процес. Той е целенасочен, организиран, вътрешнопротиворечив, системен, комплексен, диференциран, личностно-ориентиран.

Всичко това се потвърждава с получените резултати от проведеното констатиращо изследване.

REFERENCES

- Desev L., (1996). "Pedagogical Psychology", Sofia, pp. 25-31. (*Оригинално заглавие: Десев Л., 1996, "Педагогическа психология", София с.25-31.*)
- Desev L., (2001). "Dictionary of psychology", S., pp. 51-53 (*Оригинално заглавие: Десев Л., 2001, "Речник по психология", С., с. 51-53.*)
- Rangelova, E., (2009). "Methodology of educational activity", EX-PRESS, pp. 8-27. (*Оригинално заглавие: Рангелова, Е., 2009, "Методика на възпитателната дейност", ЕКС-ПРЕС, с. 8-27.*)
- Rangelova E., (2010). "The pedagogical environment in the university as a space for professional and personal development of the future specialist", EKS-PRESS, pp. 17-21. (*Оригинално заглавие: Рангелова, Е., 2010, "Педагогическата среда в университета като пространство за професионално-личностно развитие на бъдещия специалист", ЕКС-ПРЕС, 2010г, с.17-21.*)
- Shivacheva Veska (2009). Interactive technologies in the training of future teachers. EX-PRESS, Gabrovo;:152 (*Оригинално заглавие: Шивачева Веска, 2009, Интерактивни технологии в обучението на бъдещите учители. ЕКС-ПРЕС, Габрово:152.*)
- Tornyova Bianka, Kasnakova Petya (2015). The communications of the teacher in the higher school. "AV" EOOD, Stara Zagora; 9. (*Оригинално заглавие: Торньова Биянка, Каснакова Петя, 2015, Комуникациите на преподавателя във висшето училище. „АВ“ ЕООД, Стара Загора;:59.*)
- Vodenicharov Ts., Mitova M., Mladenova S., (2008). "Medical pedagogy", Sofia, p.18-30. (*Оригинално заглавие: Воденичаров Ц., Митова М., Младенова, 2008, „Медицинска педагогика“, София , с.18-30.*)